

รายงานการเสวนา

เรื่อง

บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์ กับการพัฒนาสังคมไทย

วันพฤหัสบดีที่ 30 พฤศจิกายน 2543

ณ ห้องกำแหง พลาญกูร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มงานศาสนา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

คำนำ

รายงานผลการเสวนา เรื่อง บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา
กับการพัฒนาสังคมไทย ฉบับนี้ เป็นผลการเสวนาจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและ
สถาบันพุทธศาสนาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจัดขึ้น เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2543 โดยมีพระสังฆาธิการ นักวิชาการ นักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมเสวนาเพื่อทบทวน
บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาคนไทยเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
ทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต
สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้รวบรวมผลการเสวนาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการ
จัดทำนโยบายและแผนด้านศาสนาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเผยแพร่เพื่อ
สะท้อนความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบัน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติขอขอบคุณผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่านเป็นอย่างสูง และหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการเสวนาเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร บทบาทที่พึงประสงค์ของวัด
และพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย

ตอนที่ 1 สรุปการนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์
การสาธารณสงเคราะห์และการเผยแผ่ศาสนาธรรม
ของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน วัดบางไผ่ไก่อ
- ประวัติและการดำเนินงาน
- รูปแบบและวิธีการดำเนินงาน
- กระบวนการเรียนรู้ศาสนาธรรมโดยการปฏิบัติ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเสวนา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม

ภาคผนวก

- คำกล่าวเปิดการเสวนา
- กำหนดการเสวนา
- โครงการเสวนา
- รายชื่อผู้เข้าร่วมเสวนา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงบทบาทของสถาบันศาสนากับการพัฒนาคนไทย เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) สถาบันศาสนาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ด้วยบทบาทอันสำคัญที่สถาบันศาสนาต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน กับบทบาทที่สถาบันพุทธศาสนากำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ นั้น สอดคล้องกันค่อนข้างมาก กล่าวคือ วัดจัดการศึกษาให้แก่ศาสนทายาท ประชาชนทั่วไปในทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ภารกิจของคณะสงฆ์ด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ศาสนาธรรม การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นั้น เป็นภารกิจที่มีอุปการคุณต่อสังคมไทยเป็นอันมาก โดยช่วยเหลือหลอมประชาชนไทยให้ยึดมั่นในคุณธรรมและดำเนินชีวิตตามวิถีธรรมและจารีตประเพณีไทยเสมอมา แม้จะมีอุปสรรคและปัญหาทั้งในสังคมนอกวัดและสังคมในวัด ก็สามารถจัดปัญหาต่างๆเหล่านั้นไปได้ด้วยดี

เพื่อเป็นการทบทวนบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์ซึ่งเป็นแบบอย่างอันดีจำนวนมากในสังคมไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงจัดให้มีการเสวนาเรื่องนี้ขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน พระสังฆาธิการ นักวิจัยทั้งในและต่างจังหวัด ข้าราชการครูและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง ได้ร่วมเสวนาและเสนอแนะแนวบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย ดังผลสรุปต่อไปนี้

หลักการ

บทบาทของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบันคือ บทบาทตามภารกิจ 6 ประการของคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 คือ งานปกครองคณะสงฆ์ งานศาสนศึกษา งานศึกษาสงเคราะห์ งานเผยแผ่ศาสนาธรรม งานสาธารณูปการ

งานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งทุกวัดได้ปฏิบัติภารกิจเหล่านี้ตามศักยภาพของวัดที่อาจอ่อนด้อยหรือโดดเด่นในบางด้าน และในการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงปรารถนาในสังคมได้นั้นต้องประกอบด้วยบทบาทที่พึงประสงค์ของสังคม ครอบครัวและนโยบายรัฐที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ ดังนั้น ผลการสัมมนาในครั้งนี้จึงได้สรุปและนำเสนอบทบาทที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยตามภารกิจ 6 ด้าน บทบาทที่พึงประสงค์ของสังคม/ครอบครัว และนโยบายที่พึงประสงค์จากรัฐ ดังนี้

1. บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย

1.1 ด้านการปกครองคณะสงฆ์

- (1) รัฐและมหาเถรสมาคมควรร่วมกันกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์ เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำหลักศาสนธรรมปรับใช้ในวิถีชีวิตตนได้
- (2) สถาบันผลิตพระสังฆาธิการควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งฟื้นฟู และพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรของศาสนิกชน สามารถปลูกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต
- (3) วัดควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยดึงศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน มีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ
- (4) มหาเถรสมาคมควรมีมาตรการให้ยุติพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน
- (5) พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น
- (6) ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตามภารกิจคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ ความก้าวหน้าด้านสมณศักดิ์ การพัฒนาศักยภาพและเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่หมู่คณะสงฆ์

1.2 ด้านการศาสนศึกษา

(1) พระสงฆ์ควรศึกษาหลักธรรมให้ถ่องแท้ทั้งปริยัติและปฏิบัติ เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์

(2) พระสงฆ์ควรพัฒนาตนให้รอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม อันจะส่งผลต่อศักยภาพในการอบรมพัฒนาจิต การเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ศาสนิกชน เช่น ด้านการบริหาร ด้านกฎหมาย กฎระเบียบของสงฆ์ เป็นต้น

(3) ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ควรปรับประยุกต์ให้เหมาะกับยุคสมัย แต่คงไว้ซึ่งหลักศาสนธรรม

1.3 ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม

(1) วัดต้องพัฒนาให้เป็นหน่วยปฏิบัติในการเผยแผ่ศาสนธรรมที่เข้มแข็ง

(2) พระสงฆ์ควรเอาใจใส่ในการศึกษาธรรมะและเพิ่มศักยภาพในการเผยแผ่ศาสนธรรม

(3) พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้คำสอนและหลักศาสนธรรมทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม โดยตรงคือ เป็นผู้ให้การฝึกอบรมแก่ศาสนิกชน โดยทางอ้อมคือ การครองตนตามหลักธรรมวินัย ซึ่งจะก่อศรัทธาแก่บุคคลทั่วไป และการให้การอบรมพัฒนาศักยภาพด้านการอบรมพัฒนาจิตและหลักปริยัติทางศาสนาแก่คณาจารย์ วิทยากรผู้ให้การอบรมแก่เยาวชนอีกส่วนหนึ่ง

(4) พระสงฆ์ควรมีบทบาทเชิงรุกในการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรม เช่น เป็นวิทยากรอบรมในสถานศึกษา หรือจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ นำศาสนิกชนและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมศาสนธรรม ซึ่งอาจทำโดยวัด กลุ่มบุคคลโดยมีวัดเป็นแกนนำ กลุ่มพระสงฆ์และสื่อมวลชน เป็นต้น หากร่วมมือกันหลายจุดและประสานเครือข่ายเป็นร่างแหทั่วประเทศ จะช่วยเหลือสังคมไทยได้อย่างดียิ่ง

(5) พระสงฆ์ควรให้การอบรมแก่ผู้ต้องขังและพนักงานตามโรงงานที่ไม่มีโอกาสไปฟังเทศน์ที่วัด

1.4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์

(1) รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน โดยแท้จริง และเป็นการอบรมต่อเนื่องตั้งแต่วัยเยาว์

(2) วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนและประชาชนเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน โดยเป็นศูนย์กลางประสานวิทยากรช่วยอบรมประชาชนด้านการอาชีพ ตัวอย่างเช่น หลายๆวัดได้ ดำเนินการอยู่ หรือจัดห้องสมุดชุมชน และพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนธรรม ศาสนปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาตามอัธยาศัย

1.5 ด้านการสาธารณูปการ

(1) รัฐควรมีนโยบายสนับสนุนการสาธารณูปการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น สนับสนุน ให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ด้านการพัฒนาศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและ ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) วัดควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเป็นสถานที่พักผ่อน หย่อนใจที่ปลอดภัย

1.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์

(1) วัดควรเป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นศูนย์รวมที่สร้างคุณธรรม จริยธรรมและสามัคคีธรรมในท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมที่สามารถชี้นำทิศทางการพัฒนาชุมชนในทางที่ ชอบที่ควร รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจศาสนธรรมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. บทบาทที่พึงประสงค์ของสังคมและครอบครัว

(1) ผู้ปกครองควรนำเด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ศาสน- ธรรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เด็กเล็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

(2) ผู้ปกครองควรปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีเป็นแบบอย่างแก่สมาชิกในครอบครัว

(3) โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับวัดเพื่ออบรมเยาวชนด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม กิจกรรมปลูกฝังและอบรมเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม โรงเรียนและวัด ควรอบรม โดยต่อเนื่อง

(4) ชุมชนและวัดควรเป็นที่พึ่งซึ่งกันและกันในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและ ชุมชนช่วยส่งเสริมพระศาสนาให้เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนธรรมและเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของศาสนิกชน

3. นโยบายที่พึงประสงค์จากรัฐบาล

- (1) นโยบายสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ โดยวัดที่ชัดเจน รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณที่ต่อเนื่อง เพื่อให้วัดปฏิบัติภารกิจได้อย่างคล่องตัว
- (2) นโยบายสนับสนุนให้พัฒนาวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน
- (3) นโยบายให้ศาสนิกชนไปวัดในวันหยุดทุกสัปดาห์ เพื่อปฏิบัติศาสนธรรม

ตอนที่ 1

สรุปการนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์
การสาธารณสุขสงเคราะห์และการเผยแพร่ศาสนธรรมของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน
วัดบางไผ่
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1

สรุปการนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสุขสงเคราะห์ และการเผยแพร่ศาสนธรรมของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน วัดบางไผ่ไก่อ

ประวัติและการดำเนินงาน

กลุ่มแสงเทียน เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการพระสงฆ์ คนหนุ่มสาวเพื่อการพัฒนาเด็ก โดยความร่วมมือจากพระภิกษุ สามเณรวัดบางไผ่ไก่อกับนักศึกษาหนุ่มสาวจากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สถาบันราชภัฏธนบุรีและคนหนุ่มสาวอาสาสมัครจากชุมชนแออัดต่างๆร่วมงานกัน ได้จัดตั้งเป็น “กลุ่มแสงเทียน” ขึ้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 โดยเริ่มกิจกรรมสอนเสริมพิเศษตอนเย็นควบคู่กับการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจให้แก่เด็กยากจนในชุมชนแออัดที่อยู่โดยรอบวัดบางไผ่ไก่อ โดยมีศูนย์กลางกิจกรรมอยู่ที่วัดบางไผ่ไก่อ

พ.ศ. 2532 สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนีและสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ประทานเงินทุนในนาม “ทุนการกุศลสมเด็จพระย่า” และกลุ่มแสงเทียนจึงได้นำเงินทุนมาก่อตั้งเป็น “มูลนิธิกลุ่มแสงเทียน” สังกัดวัดบางไผ่ไก่อ ซึ่งเป็นองค์กรการกุศลเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีเป้าหมายเด็กและเยาวชนยากจน ด้อยโอกาส เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน และเด็กที่มีพฤติกรรมที่อาจจะเป็นภัยสังคมในอนาคต อายุระหว่าง 2 – 22 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องและช่วยแก้ไขปัญหาลูกหลานระดับชุมชนระแวกวัดบางไผ่ไก่อโดยได้ปฏิบัติการกิจเผยแพร่ศาสนธรรม การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสุขสงเคราะห์ ตามบทบาท 3 ใน 6 บทบาทของภารกิจสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และขยายขอบข่ายและโครงการปฏิบัติงานกว้างขวางทั่วประเทศ มูลนิธิกลุ่มแสงเทียนได้จดทะเบียนมูลนิธิ เมื่อ พ.ศ. 2534 ปัจจุบันมีกรรมการมูลนิธิจำนวน 16 รูป/คน และอาสาสมัครจัดกิจกรรมทั้งชายและหญิง จำนวน 32 คน ปฏิบัติภารกิจตามโครงการจำนวน 13 โครงการ คือ โครงการเด็กอ่อนก่อนตาย โครงการบ้านเด็กหรรษา โครงการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โครงการทุนการศึกษาเด็กยากจนในสลัม โครงการทุนการศึกษาเด็กนักเรียนขาดแคลนในชนบทถิ่นทุรกันดาร โครงการทุนการศึกษาเด็กกำพร้าเด็กพิการ โครงการจัดซื้อเครื่องกีฬาให้เด็กนักเรียนในชนบท โครงการจัดซื้อจักรยานให้เด็กขาดแคลนในชนบท โครงการค่ายเยาวชนคนกตัญญู โครงการอบรมธรรมะเยาวชนภาคฤดูร้อน โครงการความรู้สู่เด็กชนบท โครงการห้องสมุดเพื่อชุมชนและโครงการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

รูปแบบและวิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียนแม่จะมีถึง 13 โครงการ แต่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานโดยรวมดังนี้

1. รวบรวมปัญหาของชุมชนในท้องถิ่นและภูมิภาคโดยกลุ่มหนุ่มสาวอาสาสมัครออกสัมผัส ประชาสัมพันธ์ภารกิจของมูลนิธิโดยการออกค่ายอาสาสมัครและประชาสัมพันธ์โดยสื่อต่างๆ และรับแจ้งขอความอนุเคราะห์ทั่วประเทศ
2. พิจารณาจัดตั้งโครงการปฏิบัติงานหรือขยายโครงการเดิมตามกำลังทุนทรัพย์และทรัพยากรบุคคลของมูลนิธิ
3. จัดหาทุนทรัพย์โดยรับบริจาค ซึ่งมีวิธีระดมทุนทรัพย์โดยเผยแพร่ทางสื่อและเครือข่ายผู้มีจิตศรัทธา
4. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ โดยการปฏิบัติและผลการปฏิบัติของโครงการ
5. กลุ่มหนุ่มสาวอาสาสมัครปฏิบัติกิจกรรมด้วยศรัทธาและบางส่วนเป็นผู้ที่ได้รับทุนหรือเคยได้รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิมาก่อน
6. การอบรมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเด็กโดยการสั่งสอนและฝึกปฏิบัติ หรือให้ร่วมในศาสนพิธีอย่างเข้าใจ โดยผ่านครูอาสาสมัคร

กระบวนการเรียนรู้ศาสนธรรมโดยการปฏิบัติของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน

มูลนิธิกลุ่มแสงเทียนมีกระบวนการสอนและเรียนรู้ศาสนธรรมดังนี้ คือ

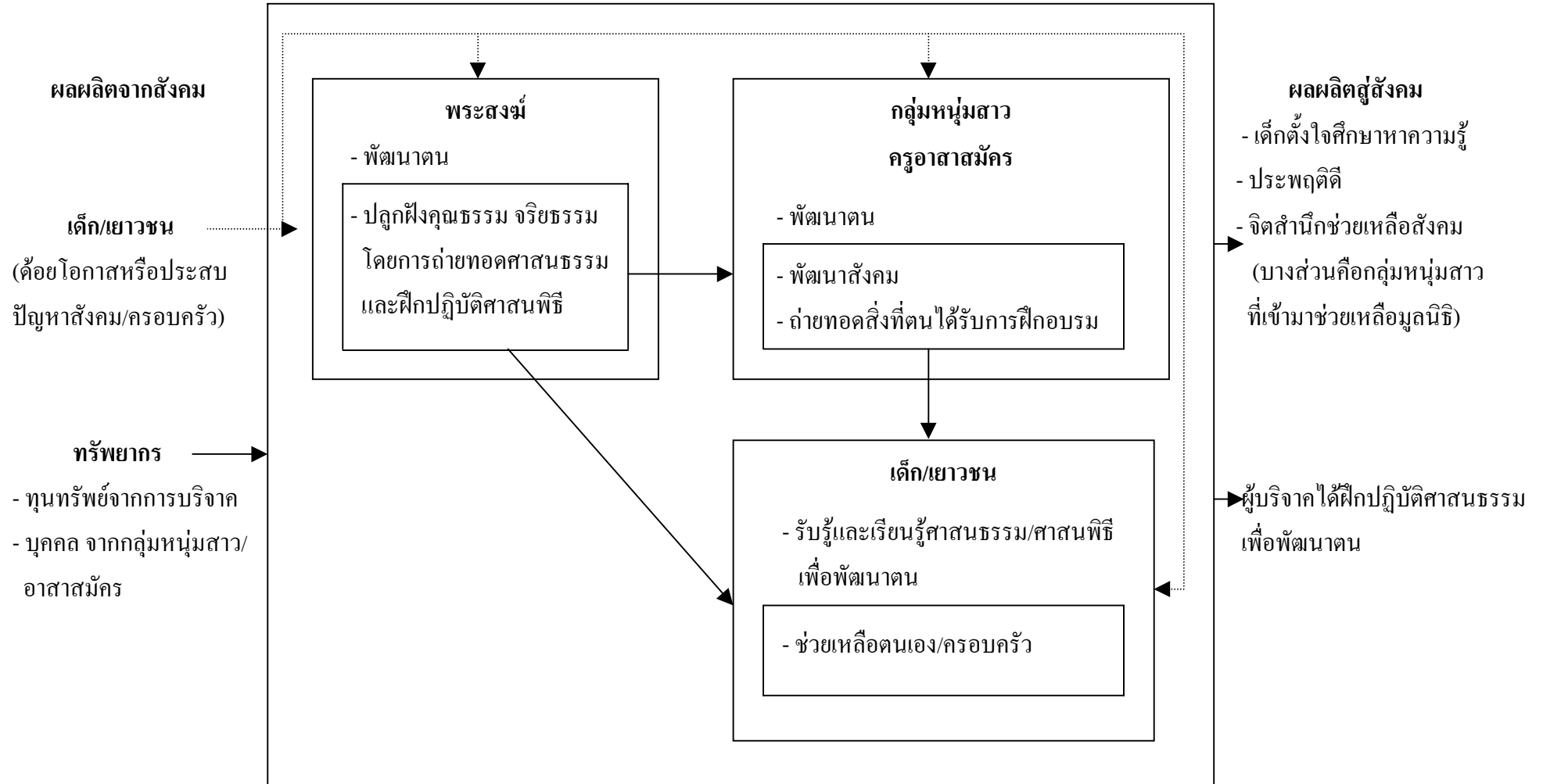
1. พระสงฆ์พัฒนาตนโดยการศึกษาศาสนธรรมทั้งปริยัติและปฏิบัติ และนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยการถ่ายทอดศาสนธรรมและฝึกปฏิบัติศาสนพิธีให้แก่กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มเด็กและเยาวชน
2. กลุ่มหนุ่มสาว เรียนรู้ศาสนธรรมและรับการฝึกปฏิบัติรวมทั้งบางส่วนได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ จนสามารถพัฒนาตนให้มีความรู้และคุณธรรมในระดับหนึ่งที่สามารถช่วยตนเองและช่วยเหลือสังคมได้

3. พระสงฆ์และกลุ่มหนุ่มสาวนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาศาสนธรรม ศาสนพิธี ถ่ายทอดสู่เด็กและเยาวชนโดยการฝึกอบรมและปฏิบัติ จนเด็กและเยาวชนสามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง

4. ผลที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ของวัดบางไต้ไก่อคือ เด็กมีความตั้งใจใฝ่หาความรู้ และเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมและส่วนหนึ่งย้อนกลับมาช่วยเหลือกิจกรรมของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน และผลข้างเคียงที่ได้คือผู้บริจาคทั้งกำลังทรัพย์และกำลังกายได้ฝึกปฏิบัติศาสนธรรมเพื่อพัฒนาตนตามหลักพุทธธรรมคือปริจาค

กล่าวโดยสรุป กระบวนการเรียนรู้ศาสนธรรมโดยการปฏิบัติของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน มีดังต่อไปนี้

กระบวนการเรียนรู้ศาสนธรรมโดยการปฏิบัติของมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน
 วัดบางไผ่ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2

ข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเสวนา

จากการประชุมเสวนาครั้งนี้ที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. รัฐควรมีนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจนเรื่องการศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสุขสงเคราะห์ของสงฆ์ เช่น การสนับสนุนงบประมาณเป็นต้น เพราะการศึกษาสงเคราะห์โดยเฉพาะ โรงเรียนพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ เป็นการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน โดยแท้จริงและการฝึกอบรมนั้นควรเริ่มตั้งแต่เยาว์วัยและต่อเนื่องจึงจะเกิดผลในทางปฏิบัติ

2. หลักสูตรการสอนที่มีวัตถุประสงค์ให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและไม่ท่องแบบนกแก้ว นกขุนทองนั้น ควรคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กด้วย ซึ่งการปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ควรเกิดจากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน โดยอบรมต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ซึ่งบทบาทที่แต่ละส่วนจะมีร่วมกัน ดังนี้

2.1 บทบาทของผู้ปกครอง นำเด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด ได้เรียนรู้ศาสนธรรมทั้งภาคปฏิบัติและทฤษฎีจากที่วัดและที่บ้าน ซึ่งจุดเด่นที่พบคือเด็กต่างจังหวัดส่วนมากไปวัดโดยสมัครใจและตามผู้ปกครองไปวัด เด็กในกรุงเทพฯมักถูกบังคับให้ไปวัดด้วยกิจกรรมต่างๆ ผลการศึกษาธรรมะจากวัดจึงต่างกัน

2.2 บทบาทของวัดและพระสงฆ์ ด้วยบทบาทของภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์และภายใต้ข้อบังคับของวินัยสงฆ์ กิจกรรมที่ทางวัดและพระสงฆ์ควรจัดคือการศึกษาสงเคราะห์ การศาสนสงเคราะห์และการเผยแผ่ศาสนธรรม พระสงฆ์ควรเป็นผู้ที่เหมาะสมในการฝึกอบรมเยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมได้ดีที่สุดและสามารถเป็นตัวอย่างแก่เยาวชนได้ ดังนั้นพระสงฆ์ควรจัด โครงการดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งพัฒนา ฟันฟูจิตใจของศาสนิกชนทุกเพศทุกวัย และกิจกรรมที่จัดนั้นควรจัดตามความสามารถและความพร้อมของวัด ซึ่งจะมีหลากหลายโครงการและกิจกรรมไม่จำเป็นจะต้องทำแบบอย่างเดียวกัน

2.3 บทบาทของโรงเรียน กิจกรรมอบรมเยาวชนด้านศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม หากโรงเรียนไม่สามารถจัดให้สมบูรณ์ได้ทรัพยากรบุคคลที่ควรคำนึงถึงคือ พระและวัด ซึ่งด้วยการกิจของสงฆ์ท่านมีหน้าที่เผยแผ่ศาสนธรรมเป็นปกติอยู่แล้ว ดังนั้นควรจัดกิจกรรมอบรมเยาวชนในโรงเรียนโดยขอความร่วมมือจากพระสงฆ์และวัดใกล้เคียงได้

3. สถาบันผลิตพระสังฆาธิการ เช่น มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง กรรมการมหาเถรสมาคม ควรคำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่ศาสนา-ธรรม การคิดพัฒนาวัดเพื่ออุทิศใจศาสนิกชนตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อดึงเยาวชนเข้าสู่วัดอันนำไปสู่การพัฒนาจิต การอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นคนดีของสังคมได้

4. รัฐและกรรมการมหาเถรสมาคม ผู้ปกครองสงฆ์ของประเทศไทยควรกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์เช่นศาสนาอื่นๆในประเทศไทยที่ต้องไปปฏิบัติศาสนกิจและปฏิบัติศาสนธรรม ในทุกสัปดาห์ ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมเพื่อยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เป็นการสร้างคนไทยให้มีความรู้คู่คุณธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

5. วัดเป็นเสมือนห้องทดลองทางศาสนา ดังนั้นพระสงฆ์ควรจะมีบทบาทในการพัฒนาวัดเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจ พระสงฆ์เปรียบเสมือนกัลยาณมิตรของศาสนิกชนและฝึกรอบรมให้เยาวชนมีภูมิคุ้มกันภัยสังคมโดยปลูกฝังสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิตให้แก่เยาวชนไทย

ตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม

ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดเสวนา

ผู้เข้าร่วมเสวนาเห็นด้วยกับรูปแบบการจัดเสวนา ดังนี้

(1) เป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ เป็นการระดมความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระและสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมได้ แต่ควรจัดให้กว้างขวาง และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานที่ต่างๆ เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด อำเภอ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากประชาชน เป็นต้น หากเป็นไปได้ควรขอความร่วมมือจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัดได้มีการพิจารณาเสนอชื่อผู้เข้าร่วมเสวนาแต่ละครั้ง

(2) การอาราธนาพระสงฆ์จากชนบทเข้าร่วมการเสวนาเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

(3) เป็นการนำเสนอรูปแบบที่ทำให้ได้รับแนวคิดและความรู้ที่เป็นประโยชน์และควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกัน

(4) สภาพสังคมปัจจุบันอยู่ในสภาพที่เศรษฐกิจถดถอย ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านประสบปัญหาด้านค่าครองชีพสูงแต่รายได้ก็น้อย วัดและพระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา อย่างน้อยการอบรมธรรมะ คำสอนต่างๆ อาจจะช่วยลดภาวะจิตใจที่ตึงเครียดของชาวบ้านได้และมีกำลังใจที่จะประกอบอาชีพเพื่อต่อสู้กับอุปสรรคต่อไป

(5) ได้รับทราบปัญหา รวบรวมของสภาพสังคมขององค์กรสงฆ์ จะได้นำข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมเสวนาไปปรับปรุงแผนการศึกษาให้ถูกต้อง

(6) ทำให้บุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อบทบาทของพระสงฆ์ไทยและเห็นถึงความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

(7) สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นบทบาทของวัดและพระสงฆ์ควรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วัดควรมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

(8) คณะสงฆ์และภาครัฐควรปฏิบัติภารกิจที่สอดคล้องกัน

(9) มีการปฏิรังสรรค์เกี่ยวกับแนวคิดต่อพระศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ระหว่างผู้บริหารฝ่ายวิชาการด้านพุทธจักรและด้านรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาอันจะก่อให้เกิด ขบวนการใหม่ที่พร้อมจะพัฒนาสู่ความก้าวหน้าของสังคม และนำปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับ พระศาสนาอันประกอบด้วยศาสนวัตถุและศาสนบุคคลมาปรับปรุงร่วมกันอันเป็นแนวทางอัน เอกโดยปราศจากการตั้งป้อมชี้โทษซึ่งกันและกันอันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ตลอดถึงความเชื่อดั้งเดิม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดี

ผู้เข้าร่วมเสวนาไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการจัดเสวนา ดังนี้

(1) การที่นำกรณีวัดบางไส้ไก่อมาเป็นกรณีตัวอย่าง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จัดทำได้ดีทั้งเนื้อหาและบุคลากร แต่ไม่เห็นด้วยที่ไม่มีหน่วยงานคณะสงฆ์ที่เป็น ผู้บริหารมารับฟังและให้ข้อเสนอแนะ ให้ความคิดเห็นอันจะนำไปสู่เป้าหมายแห่งการเสวนา จึงเสนอแนะให้อาราชนาคณะสงฆ์ที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยแท้จริงมารับฟังและร่วมกระบวนการ เสวนาคด้วย

(2) เพื่อที่จะนำไปปฏิบัติได้จริงควรอาราธนาพระสังฆาธิการและพระที่มีบทบาทสำคัญแต่ ละด้านมาร่วมเสวนาคด้วย เพราะท่านเหล่านั้นเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการหรือสามารถปฏิบัติได้จริง

(3) ไม่ควรมุ่งนำแต่วัดตัวอย่างหรือหน่วยงานตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จด้านเดียว มาร่วมเสวนา การเชิญวัดหรือหน่วยงานที่ล้มเลิกกิจกรรมแล้วมานำเสนอด้วย เพื่อจะได้รับ ทราบแนวทางแก้ปัญหาหรือเตรียมแก้ปัญหาที่ยังไม่เกิดในหน่วยงานตัวอย่างซึ่งอาจจะเกิดขึ้น ในอนาคต

2. บทบาทของวัดในการพัฒนาสังคมไทย

1. วัดควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสะอาด เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้และเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัย

2. วัดควรเป็นแหล่งการเรียนรู้โดยเฉพาะด้านศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียม ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เป็นแหล่งให้การสงเคราะห์ทางการ ศึกษาแก่เด็กและเยาวชน เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เกิดจากท้องถิ่นซึ่งสามารถ นำมาถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ทุกวันอาทิตย์วัดควรมีบทบาทในการ พัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบต่างๆ เช่น เปิดโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

อบรมศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม หรืออาจจัดเป็นการเข้าค่ายคุณธรรมเพื่อปลูกฝัง ลักษณะนิสัยแก่เด็กและเยาวชนเพื่อนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. วัดควรเป็นศูนย์กลางชุมชน เป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ควรให้โอกาสวัดดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่นเพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักทางใจของบุคคลในชุมชน สร้างความสามัคคีให้เกิดในชุมชน ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นรวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจศาสนาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. วัดควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น เป็นศูนย์กลางรับบริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของและแรงงานในการพัฒนาท้องถิ่นแบบพึ่งตนเอง จัดอบรมและฝึกอาชีพหรือส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมรายได้แก่สมาชิกครอบครัว

5. วัดต้องทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์โดยแพะเรือวงการเผยแผ่ศาสนาธรรมและการทำนุบำรุงพระศาสนา

6. วัดควรเป็นสถานที่บำบัดต่างๆ ที่เป็นปัญหาต่อประชาชน ครอบครัว สังคมและชุมชน

7. ใช้ธรรมะเป็นเครื่องขับเคลื่อนให้สังคมพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง แต่ในขณะเดียวกันควรระวังมิให้เป็นเครื่องมือของอุดมการณ์ต่างๆ ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

8. วัดควรยกเลิกพุทธพาณิชย์โดยเด็ดขาด

9. วัดในปัจจุบันควรเปลี่ยนบทบาทให้ทันสมัย แต่มีวิถีชีวิตหรือเอกลักษณ์ของวัดไทยในยุคโบราณ คือ ไม่ควรมีเทคโนโลยีในวัดมากแต่การบริหารทันสมัย ปัจจุบันวัดไม่ได้เข้าไปซึมซับในวิถีชีวิตของคนไทยเท่าที่ควร สังคมขาดความเชื่อทางศาสนาอย่างถูกต้อง การไปวัดหรือการนับถือศาสนาพุทธไม่ได้อยู่ในจิตใจของคนไทยเสียแล้ว ไม่เหมือนศาสนาคริสต์ต้องไปโบสถ์วันอาทิตย์ หรือศาสนาอิสลามต้องมีการละหมาด วัดจึงไม่มีความสำคัญสำหรับคนรุ่นใหม่ ฉะนั้นวัดควรมีการพัฒนา เช่น จัดทำโครงการและกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เป็นต้น

3. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมไทย

1. พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องศีลธรรมและความประพฤติดีงามเพื่อเรียกความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

2. พระสงฆ์ควรเป็นนักเทศน์ที่ดีเพื่อสามารถดึงดูดจิตใจของประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักคำสอนได้อย่างถูกต้อง

3. พระสงฆ์ควรพัฒนาตนเองในด้านความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมะเพื่อรู้เท่าทันต่อกระแสโลกอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในปัจจุบัน

4. พระสงฆ์ควรเอาใจใส่ในการพัฒนาจิตใจของประชาชนมากกว่าที่จะเน้นการพัฒนาวัตถุในวัดหรือมุงหารายได้เพียงอย่างเดียว ซึ่งขณะนี้วัดต่างๆ ได้เดินหลงทางเข้าสู่ระบบวัตถุนิยม หากวัดดำเนินการเช่นนี้เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนความคิดของประชาชนที่จะเน้นทางด้านจิตใจมากกว่าวัตถุ

5. พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ในที่นี้มีได้หมายความว่า เป็นเงิน หรือวัตถุสิ่งของ แต่หมายถึงด้านคำสอนและหลักธรรมต่างๆ

6. พระสงฆ์ควรดำเนินโครงการต่างๆ เช่นเดียวกับมูลนิธิกลุ่มแสงเทียนซึ่งนำเลื่อมใส อย่างไรก็ตามจะต้องแก้ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ การขาดปัจจัยและความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทให้ได้

7. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการศึกษาธรรมะให้ถึงแก่น แล้วนำสิ่งที่ศึกษามาถ่ายทอดให้กับประชาชน ทำให้ให้คนไม่ติกลับเป็นคนดีและมีความรับผิดชอบได้

8. ควรกำหนดให้มีตำแหน่งด้านความรู้และควรแสวงหาพระสงฆ์ที่มีความรู้มาเป็นตัวอย่างเพื่อให้พระสงฆ์ตื่นตัวในการศึกษาหรือมองเห็นความสำคัญในการศึกษาจึงจะนำธรรมะมาเผยแผ่ได้

9. พระสงฆ์ต้องมีความรู้สมบูรณ์ สามารถรอบรู้ต่อการพัฒนาทั้งจิตใจและรูปแบบการบริหาร มีความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบของสงฆ์ ต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาและผลิตบุคลากรของศาสนาให้มีความเป็นผู้นำ

10. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรมในโรงเรียนต่างๆ ของรัฐบาลและเอกชน

11. พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสมควรที่จะไปให้การอบรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำต่าง ๆ ทั้งด้านปฏิบัติและปฏิเวธ

12. พระสงฆ์ควรมีการรวมตัวหรือทำงานเป็นทีมและทำงานเชิงรุกซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสและรัฐบาลในเรื่องงบประมาณ

1. ยุทธศาสตร์ที่วัดและพระสงฆ์สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมไทยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1. วัดและพระสงฆ์ต้องมีส่วนร่วมในการในกระบวนการศึกษาแห่งชาติทุกระดับ
2. วัดและพระสงฆ์ต้องมีการศึกษาให้ถูกระบบ
3. พระสงฆ์ต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้นไม่ใช่ตั้งรับอย่างเดียว โดยรุกไปตามโรงเรียนและชุมชน เช่น โรงเรียนควรรออาราธนาพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดใกล้เคียงไปสอนให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับพระสงฆ์มากขึ้น
4. จัดระบบการศึกษาเสริมเพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างที่มีอยู่ได้รับความรู้เพิ่มเติมเป็นการพัฒนาความรู้ของเด็ก ทั้งนี้การจัดการศึกษาทางวัดอาจจัดหาวิทยากรจากหน่วยงานมาดำเนินการฝึกความรู้หรือวิชาชีพเพื่อให้ชาวบ้านรอบวัดได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นเพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต
5. วัดควรส่งเสริมการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชนอย่างแท้จริง เช่น จัดให้มีห้องสมุดภายในวัด เป็นต้น
6. วัดควรเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถ เป็นคนดีและทำงานเพื่อศาสนาอย่างแท้จริง
7. วัดควรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตใจอย่างแท้จริง
8. วัดและโรงเรียนในท้องถิ่นต้องมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมต้องมีความสอดคล้องกันอย่างกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
9. การประชาสัมพันธ์โดยอาศัยสื่อมวลชนเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจในเรื่องการปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
10. พระและวัดร่วมมือกับสถาบันผลิตครูและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้มีการสอนครูให้นำแนวทางการศึกษาพุทธธรรมไปใช้ในการสอนเด็กและเยาวชน
11. ควรให้ความเสมอภาคในการดำเนินงาน ยุทธศาสตร์ “บัวพั้นน้ำ” อย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องพัฒนาทั้ง “บัวใต้น้ำ” และ “บัวปรึมน้ำ” ด้วย จึงจะพัฒนาได้อย่างทั่วถึง

ภาคผนวก

คำกล่าวเปิดการเสวนา

เรื่อง บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย

วันพฤหัสบดีที่ 30 พฤศจิกายน 2543

เวลา 13.30 – 16.00 น.

ณ ห้องกำแหง พลาญกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

.....

โดย ดร.รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กราบนมัสการ กราบเรียนท่านที่เคารพ ในนามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผมขอต้อนรับทุกท่านเข้าสู่การสัมมนาเรื่อง บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระที่พึงปรารถนาต่อการพัฒนาสังคมไทย ผมอยากจะกราบเรียนว่า ในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษาที่ประเทศไทยกำลังดำเนินการอยู่นั้น ในการปฏิรูปครั้งนี้ได้เปิดโอกาสที่สำคัญ โดยเฉพาะให้สถาบันศาสนา ซึ่งเดิมเคยรับภาระสำคัญในเรื่องของการจัดการศึกษาอบรมมาโดยตลอด แต่ในช่วงหลังบทบาทนี้ของวัดลดน้อยลงไป เพราะฉะนั้นส่วนนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดใหม่ว่าให้วัดมีบทบาทมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันนั้น เมื่อกำหนดบทบาทเรียบร้อยแล้ว คำถามคือ จริงๆ แล้วจะทำกันอย่างไร เพราะฉะนั้นในขณะนี้ สำนักงานฯ ก็กำลังทำการศึกษาวิจัยอยู่ ดังนั้น วันนี้จึงนำเสนอเป็นกรณีศึกษาว่าในบทบาทของวัดหนึ่งแห่งนี้ ได้ทำรูปแบบนี้ เพราะฉะนั้นในวันนี้เรามาคูยกัน และเป็นเพียงหนึ่งกรณีศึกษา และในขณะนี้นั้นทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทำกรณีศึกษาอย่างเดียวกันนี้เกือบ 20 กรณี มีทางด้านวัด ครบทั้งหมด 6 บทบาท ว่าแต่ละบทบาทมีการทำจริงอย่างไรบ้าง และตามด้วยศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์ ก็ทำนองเดียวกัน มีทั้งหมด 5 ศาสนาที่ทางราชการไทยรับรองก็ทำอย่างเดียวกันนี้ ดังนั้น เมื่อเราทำการศึกษาวิจัยเรียบร้อยแล้วก็พร้อมที่จะสรุปว่า บทบาทที่พึงประสงค์ของสถาบันศาสนาที่มีการดำเนินการอยู่แล้วนั้น ดำเนินการอย่างไร วิธีไหน และเมื่อเราไปกำหนดใหม่ในรูปแบบของกฎกระทรวงที่จะสนับสนุนส่งเสริมรูปแบบนี้ต่อไป ก็จะได้เริ่มต้นบทบาทตรงนี้กันใหม่

ในนามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใคร่ขอขอบคุณท่านนักวิจัยที่ได้
ทำการศึกษา และวันนี้ขอความกรุณาท่านได้คุยกัน ความจริงแล้วเนื่องจากกรณีศึกษาเรื่องนี้
เป็นกรณีแรก ดังนั้นอาจมีปัญหาค้างในเรื่องของ สัญญาจ้างทำการศึกษาวิจัย เงื่อนไขและรูปแบบ
วิธีการวิจัย และถ้าในวันนี้ผลสรุปออกมาเป็นอย่างไร ทางฝ่ายสำนักงานฯ ก็จะนำกลับไปดูทั้ง
ในเรื่องของเงื่อนไขการวิจัยกับนักวิจัยท่านอื่นๆ และรวมไปถึงเทคนิคและกระบวนการวิจัยว่า
เราทำแบบนี้พอใช้ได้ไหม เป็นประโยชน์กับที่เราจะนำมากำหนดเป็นนโยบายของเราต่อไป
หรือไม่ ขอให้ท่านได้พูดคุยกัน ผมขอเปิดการสัมมนาในครั้งนี้ครับ

กำหนดการเสวนา

เรื่อง บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย

วันพฤหัสบดีที่ 30 พฤศจิกายน 2543

ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

.....

- เวลา 13.30 – 13.50 น. ประธานที่ประชุม(เลขาธิการ สกศ.)ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการประชุมเสวนาและกล่าวนำเรื่องบทบาทของสถาบันศาสนา บทบาทและ ภารกิจของคณะสงฆ์ ตาม พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- เวลา 13.50 – 14.00 น. นำเสนอกิจกรรมวัดบางไผ่ไต่กับการสงเคราะห์ชุมชน และการศึกษาสงเคราะห์ โดยวิดิทัศน์
- เวลา 14.00 – 14.30 น. เสวนาเรื่อง บทบาทของวัดบางไผ่ไต่กับการสงเคราะห์ชุมชน และการศึกษาสงเคราะห์ โดยวิทยากรจากมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน วัดบางไผ่ไต่ พิธีกรดำเนินรายการโดย นางสาวสายสวรรค์ ขยันยิ่ง พิธีกรและผู้สื่อข่าวจากไอทีวี
- เวลา 14.30 – 15.50 น. ที่ประชุมอภิปราย ชักถามและเสนอแนวคิดเรื่องบทบาท ที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์ในพุทธศาสนากับการ พัฒนาสังคมไทย
- เวลา 15.50 – 16.00 น. สรุปและปิดการประชุมเสวนา

.....

แบบแสดงความคิดเห็นการเสวนาเรื่อง
บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย
วันพฤหัสบดีที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2543 เวลา 13.30–16.00 น.
ณ ห้องประชุมกำแพง พลาญกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

1. ท่านเห็นด้วยกับรูปแบบการจัดเสวนาเรื่อง บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติหรือไม่

1.1 เห็นด้วย เหตุผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ไม่เห็นด้วย เหตุผลและข้อเสนอแนะในการจัดเสวนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. วัด ควรมีบทบาทในการพัฒนาสังคมไทย ดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. พระ ควรมีบทบาทในการพัฒนาสังคมไทย ดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่ามียุทธศาสตร์ใดบ้างที่วัดและพระสงฆ์สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาสังคมไทยตาม
แนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*** หากท่านไม่สามารถส่งแบบแสดงความคิดเห็นได้ในวันประชุม ขอความกรุณาส่งภายหลัง
การประชุมที่กลุ่มงานศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ถนนสุขุมวิท เขต
ดุสิต กรุงเทพฯ 10300 หรือส่งโทรสารหมายเลข (02) 668-7275 จะขอบคุณยิ่ง

กลุ่มงานศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์
ต่อการจัดทำนโยบายด้านการศึกษาและศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมไทย

รายนามผู้เข้าร่วมประชุมเสวนา

พระสังฆาธิการ

1. พระมหาเจิม สุวโจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระมหาสุภัทร ฐานภทโร	วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร
3. พระมหาทองแดง สิริปัญญา	วัดจันทาราม กรุงเทพมหานคร
4. พระครูวิกรม คุณานุรักษ์	วัดศรีคิ้วคณาราม จังหวัดนครราชสีมา
5. พระสุวัฒน์ มุลเหล็ก	วัดอัมพวัน กรุงเทพมหานคร
6. พระศรีธรรมบัณฑิต	วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร
7. พระมหาเสวย	วัดอัมพวัน กรุงเทพมหานคร
8. พระมหาสุธี สุธีโร	วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร
9. พระมหาไพฑูรย์ วิบุโล	วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร
10. พระมหาอนันต์ ชยเสโน	วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร

คณะวิทยากร/พิธีกร

1. พระมหาพิพัฒน์ วฑฒโน	เจ้าอาวาสวัดบางไส้ไก่ กรุงเทพมหานคร
2. นางสาวสุจิตรา ยิ่งถาวร	อาสาสมัครมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน
3. นางสาวกัญญา รัตนะรักษ์	อาสาสมัครมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน
4. นางสาวปาริชาติ รอบโลก	อาสาสมัครมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน
5. นายณกาจ นนท์ศิริ	อาสาสมัครมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน
6. นางสาวสายสวรรค์ ขยันยิ่ง	พิธีกรและผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ข้าราชการครู

1. นางลัดดาวัลย์ แก้วสว่าง	โรงเรียนบ้านคลองบัว กรุงเทพมหานคร
2. นางสถาพร มุ่งวัฒนา	โรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดีผดุงวิทยา”
จังหวัดนครราชสีมา
3. นายไพศาล มุ่งวัฒนา	โรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดีผดุงวิทยา”
จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ข้าราชการ/นักวิชาการ/ผู้สนใจทั่วไป

1. ศาตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์
2. ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. นายโชค ไกรเทพ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี
4. นายไพฑูริ์ สิทธิสุนทร มูลนิธิสคสศรี-สฤษดิ์วงศ์
5. นายพิศุทธิ์ วีระจิตติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
6. นายถวิล อารีวัน สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
7. นายเดชา พวงงาม สำนักงานศึกษาธิการอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
8. นางสาวเก็จกนก เอื้อวงศ์ กรมสามัญศึกษา
9. นางกัลยา ไม้เสา วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
10. ดร.ปฐมพงษ์ พิมบรเจ็ดฤทธิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นักวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิงห์ชัย อัสวมณี สถาบันราชภัฏอุดรธานี
2. นางสาวครุณี ญาณวัฒนา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณินันต์ย์ จันทบุตร สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
4. นางสาวลำเดือน นามเทพ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
5. นายสุเมธ การศรีทอง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย สมมิตร สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
7. รองศาสตราจารย์ ดร.เดือน คำดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. นางสาวสรรเสริญ สุวรรณ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี
9. นายชลธิ์ เจริญรัฐ สถาบันราชภัฏอุดรธานี
10. นายศิริ ดวงพร สถาบันราชภัฏอุดรธานี
11. นายวินัย ภารเวช สถาบันราชภัฏอุดรธานี

12. นายยอดยิ่ง ชาวพงษ์

สถาบันราชภัฏอุดรธานี

ผู้สื่อข่าว

1. นายสมภพ เผ่าโกศสถิตย์
2. นายเกรียงไกร ภูระย้า
3. นางสาวอรชума สิทธิอาจ
4. นางสาวสุกญา นันทคิลก
5. นางสาวอารีย์ เขมเปา
6. นางสาวรัชดา ธารภาค

ศูนย์ข่าวแปซิฟิก
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
หนังสือพิมพ์มติชน
หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
หนังสือพิมพ์แนวหน้า
หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

1. นายรุ่ง แก้วแดง
2. นางศรีน้อย โปวาทอง
3. นางสาวพิณสุดา สิริธรงค์ศรี
4. นางพิศมัย แผงนุเคราะห์
5. นายนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม
6. นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง
7. นางสาววลัยพร ศิริภิรมย์
8. นางสมพร ยิ้มย่อง
9. นางสาวเอ็นดู ศิริเจียมรัตน์
10. นางสาวจตุพร หาญวรวงศ์
11. นางพานิต วิมลรัตน์ปัญญา
12. นางสมศรี กิจชนะพานิชย์
13. นางสาวดารณี อรุณวราภรณ์
14. นางสาวสุภาพร โภเชงกุล

เลขาธิการฯ
ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานศาสนา

รายงานการสัมมนา

เรื่อง บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

ดร.นันทสาร สีสลับ

นางสาวพิณสุดา สิริธรงค์ศรี

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ที่ปรึกษากลุ่มงานศาสนา

ผู้อำนวยการกลุ่มงานศาสนา

คณะทำงานกลุ่มงานศาสนา

นางพิศมัย แผงนุเคราะห์

นายภมรฉัตร สิบหมื่นเปี่ยม

นายสมศักดิ์ จัดตุพรพงษ์

นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง

นางสาววลัยพร ศิริภิรมย์

นางสมพร ยิ้มย่อง

นักวิชาการศึกษา 7 ว.

นักวิชาการศึกษา 6 ว.

นักวิชาการศึกษา 6

นักวิชาการศึกษา 5

นักวิชาการศึกษา 4

เจ้าหน้าที่พัสดุ 5

จัดทำรายงานและพิมพ์ต้นฉบับ

นางพิศมัย แผงนุเคราะห์

นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง

นักวิชาการศึกษา 7

นักวิชาการศึกษา 5

ศิลปกรรมและจัดทำต้นฉบับ

นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง

นักวิชาการศึกษา 5